

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32

00023 Valtioneuvosto

kuuleminen@tem.fi

Viite: Dnro TEM/1212/08.04.01/2015

Asia: Mieli pide Fennovoima Oy:n rakentamislupahakemukseen

Hakijalla ei ole yhteiskunnan kannalta legimitettä rakentaa, ylläpitää ja hoitaa vaativaa ydinvoimalaprojektia. Hakija ei ole esittänyt ydinvoimalahankkeelle kuuluvan tason suunnitelmaa, jonka perusteella kansalaiset tai muutkaan tahot voisivat antaa asianmukaisen lausuntonsa rakentamislupahakemukseen. Hakijalle ei tule myöntää rakennuslupaa, eikä valtion resursseja tule käyttää turhaan hakuprosessiin, jossa hakija on horjuva organisaatio. Tällä hetkellä on mahdoton kommentoida hakemusta perusteellisesti puutteellisin tiedoin. Hakuprosessia ei tule myöskään muuttaa hakijan heikkouden kompensoimiseksi.

Kansalaisjärjestöt, tieteen eri asiantuntijat ja yksittäiset kansalaiset ovat esittäneet lukuisia perusteluita, informaatiota ja johtopäätöksiä Fennovoiman hankkeesta, joita täytyy huomioida. Fennovoiman tiedotustilaisuudet ovat olleet hyvin suljettuja tilaisuuksia rajattuine osallistujamäärineen ja lisätietoa esitettyihin dokumentteihin on ollut miltei mahdoton saada. Lisäksi paikkakunnalla Pyhäjoella leimataan ihmisiä, jotka haluavat asiaan perehtyä, esimerkiksi Fennovoiman kutsuessa paikallista poliisipartiota varalta vartioimaan järjestämiinsä tilaisuuksiin. Ihmisillä on kuitenkin oikeus tietoon heidän elinympäristöään uhkaavista hankkeista, eikä tuon oikeuden syrjäyttämistä leimaamalla tai muilla keinoin saa hyväksyä.

Tieto Fennovoiman ja Rosatomin puutteellisesta taloudellisesta kyvystä tai asiantuntemuksesta on yleisesti julkisessa keskustelussa. Fennovoiman hakuprosessin vaiheissa on epämääräisyyksiä, joita on poliittisilla päätöksillä saatu hoidettua, mutta esimerkiksi omistajuuskysymys on edelleen auki: osakkaat haluavat pois hankkeesta. Myös Rosatom on vasta vetäytymässä Turkkiin suunnitellusta ydinvoimalaprojektista, joten sama voi tapahtua Suomessakin tai kansainvälinen poliittinen tilanne voi siihen äkisti johtaa. Hanke on jo tähän mennessä hajottanut yhteiskunnan voimavaroja, jotka pitäisi suunnata energiatuotannon paikalliseen kehittämiseen ja muihin maamme vaativiin ajankohtaisiin ja odotettavissa oleviin haasteisiin. Työ- ja elinkeinoministeriön on osattava ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti tietoa, jotta saavutetaan aidosti kokonaiskuva.

Hanke on saanut osakseen valtavasti vastarintaa, ja Hanhikivenniemen suojaksi muotoutunut henkinen voimavara on valtava. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista ei ole ollut, eikä ole enää, että kansakunta jakautuu lisää ydinvoimahanketta puolustaviin poliitikkoihin ja muuhun kansaan. Pyhäjoella on ensimmäisistä Hanhikivennieman hakkuista lähtien ollut kansalaisaktiivien vastarintaa. Hakkuut aloitettiin ilman lainvoimaisuutta, ja tilanne oli tyypillinen esimerkki hankkeen tarinasta: kansalaisten aito vaikuttamisen mahdollisuus on syrjäytetty joka vaiheessa projektia.

Pyhäjoella, Raahessa tai lähikunnissa ei ole järjestetty kansanäänestystä. Ihmiset eivät tule hyväksymään suuntausta, jossa lakeja sovelletaan poliittisten päämäärien ja hakijan suurellisetn mutta huonosti suunniteltujen projektien mukaisesti. Talvivaran kaivos toimii opettavaisena esimerkkinä hankkeesta, jonka tekniset ja taloudelliset perustat olivat riittämättömät ja joka aiheuttaa valtavia kuluja. Asiantuntijat varoittavat samaa Fennovoiman hankkeesta. Jatkossakin valtava määrä energiaa Suomessa kuluu Fennovoima-Rosatomin hankkeen velkaiseen resurssoimiseen luonto- ja ihmisarvojen kustannuksella. Tuhlausta on myös, että ihmisten energia menee jatkossakin ja yhä laajemmin hankkeen vastustamiseen ja sen seurauksiin, mikäli hakija saa edelleen luvan jatkaa. Sama energia pitäisi käyttää paikallisten uusiutuvien energiamuotojen edistämiseen ja yhteiskunnan aitoon rakentamiseen. Fennovoiman projekti on osoittautunut yhteiskunnallisesti tuhoisaksi ja hajottavaksi jo tässä vaiheessa. Hanketta ei ole syytä pitää keinotekoisesti hengissä geopoliittiselta, yhteiskunnalliselta tai taloudelliselta kannalta.

Yhteiskunnallisen, sosiaalisen ja filosofisen tutkimuksen parista löytyy uusinta tietoa ydinvoimateollisuudesta, ja ympäristölakikin velvoittaa parhaimman olemassa olevan tiedon käyttämiseen. Historioitsija Kate Brown on tutkinut ydinvoimateollisuuden seurauksia ja todennut Tshernobylin ydinonnettomuuden terveysvaikutusten jääneen pimentoon sitä seuranneiden kansainvälisten organisaatioiden salailun vuoksi. Lukuisat muut tutkijat ovat havainneet ydinvoimateollisuuden, eli toisiinsa sidoksissa olevan ydinase- ja ydinenergiatuotannon, toimivan salailun, piilottelun ja valehtelun kulttuurin avulla. Fennovoiman hankkeessa on tästä jo monta esimerkkiä. Rakentamislupahakemuksen aukot tietopohjassa ja suunnitelmissa on osa samaa taktiikkaa, joka johtaisi jatkossa valtaviin ongelmiin yhteiskunnan hoidettavaksi. Nytkään tehtyä luontoarvojen heikentämistä ei pysty mikään korvaamaan, mutta tulevat vauriot olisivat ekologisesti, sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti laajasti vaurioittavia.

Hakija ei voi saada lupaa, jos liian monessa vaiheessa vakuutetaan asian ratkaistavan myöhemmin. Hakemuksesta ei voi tehdä arviota, jos siinä ei hakuhetkellä ole tarvittavia tietoja. Harhauttava esitys siitä että asiat selvitetään myöhemmin hakijan osalta ei ole suoraa valehtelua, mutta asettaa edelleen kyseenalaiseksi hakijan legimiteetin.

Tässä vain joitakin yksittäisiä puutteita Fennovoima-Rosatomin hankkeessa, joista pitäisi olla enemmän tietoa ennenkuin asianmukainen mielipide niistä voidaan esittää:

-Maaperän geologisia tutkimuksia Hanhikivenniemellä ei ole riittävästi tiedossa, jotta keskiaktiivisen jätteen säilytys voitaisiin suunnitella saati toteuttaa turvallisesti.

-Alueella oli vasta tuntuva maanjäristys, ja ajoittain suuria maanjäristyksiä on tiedossa myös suunnitellun ydinvoimalan toteutuessa ja jätteen väliaikaisen sijoituksen aikana parinsadan vuoden kuluessa. Ei ole riittävää selvitystä siitä, miten maanjäristyksiin eri voimakkuustasolla varaudutaan. Asiaa yritetään vähätellä, mikä on sinänsä huolestuttavaa.

-Ydinvoimalan vesitalouden järjestäminen makean veden osalta: ympäristövaikutuksia ei ole selvitetty, vaan ainut dokumentti asiasta saatavilla on sopimuspaperi Pyhäjokisuun Veden ja Fennovoiman kesken. Myöskään aluehallintoviraston järjestämässä kuulemistilaisuudessa 12.4.2016 asiasta ei saanut lisätietoa, vaan ympäristövaikutuksia ei vain ole selvillä.

-Hakijan esittämä tekniikka on riittämättömästi suunniteltu, ja referenssilaitokset eivät joko pysy käynnissä (Intia) tai hajoavat kesken rakentamisen (Venäjä). Ei ole esitetty tarkasti, miten tekniikka välttää aiemmat ongelmat, eikä niihin voi asianmukaisesti kommentoida. Hakija ei ole myöskään vastannut aiemmissa, mm. ympäristövaikutusten arviointiprosessin lausunnoissa esitettyihin puutteisiin jäiden liikkeiden tai ilmastonmuutoksen vaikutuksesta.

-Korruptio Rosatomin organisaatiossa on osoitettu ja on siten ensinnäkin eettisesti kestämätöntä toimia kyseisen yhtiön kanssa ja toiseksi yrityksen toimintakulttuuri voi aiheuttaa lukuisia muita arvaamattomia ongelmia. Rikolliseksi tuomittava käytös ja ydinvoimalan rakentaminen eivät voi olla Suomessa hyväksyttävä yhdistelmä. Nyky-yhteiskunnassa terrorismin vaara on yhä suurempi, joten yhdistelmä korruption kanssa tekee hankkeesta järjettömän.

-Omaltani ympäristöfilosofian ja -estetiikan kannalta hanketta tarkasteltuani ja kommentoituani hakija ei ole selvittänyt ydinvoimalasta tulevia esteettis-ekologisia vaikutuksia alueelle useista lausumisista huolimatta. Ne on täysin ohitettu, vaikka olen koulutettu ja kommenttini ovat perusteltuja. Käytännössä ei ole esitetty esimerkiksi kompensatiota Kalajoen Hiekkasärkkien matkailualueelle tai vuoden retkeilyalueeksi valitun Raahen saariston alueelle alueen pilaamisesta. Ydinvoimalan olemassaolo ei sovi luonnosta nauttimiseen, vaikka päästöjä ja saasteita voisikin sulkea mielestään. Myös koko Perämeren alue on uhattuna ekologisesti ja muuttolintujen reittinä hankkeen takia, mutta kokonaisvaltaista vaikutusanalyysiä ei ole, johon voisi kansalaisena vaikuttaa. Alueen virkistyskäytön arvo on valtaisa, mutta sitä suurempi on ihmisten yleinen huoli ja tahto ympäristön elinvoimaisena ja mahdollisimman puhtaana pitämisestä. Ympäristöestetiikan kannalta hanke osoittaa rumuutta ja sivistymättömyyttä, jolle ei tule antaa valtaa ihmisen kehityksen esteeksi. Energiantuotanto ollaan yhteiskunnassamme valmiita tuottamaan muulla tavalla, vahvistaen positiivista kehitystä, ja hanke on siten kokonaisuutena ympäristöeettisesti järjetön ja tuomittava.

Jo näillä esimerkeillä varaan oikeuden kansalaisena lausua uudelleen, jos tai kun tarvittavia tietoja hakija pystyy esittämään. Kokonaisedun kannalta hanke olisi kuitenkin hylättävä mahdollisimman pian.

Tiina Prittinen, FM, Oulu